

Język polski
Poziom podstawowy

Grudzień 2007

Część I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu ***Naród a kultura***

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1	na przykład: człowiek jest odpowiedzialny za świat; panowanie nad światem to nie tylko przywilej, ale i zobowiązanie	1	0
2	na przykład: kultura to pojęcie o szerszym zakresie – cywilizacja opiera się na nauce i poznaniu świata zewnętrznego, a kultura to również samopoznanie człowieka	2	1 (za częściową odpowiedź)
3	– wiara – patriotyzm	2	1 (za wymienienie jednej wartości)
4	na przykład: pogoń za pieniądzem, materializm	1	0
5	na przykład: a) pozwala żyć w pełni i osiągnąć samoświadomość; nadaje sens i wartość życiu; pozwala odnaleźć się we wspólnocie b) daje poczucie tożsamości narodowej, poczucie przynależności; łączy ludzi, buduje wspólnotę	2	1 (za częściową odpowiedź)
6	na przykład: własne doświadczenia i historia Polski	2	1 (za jeden przykład)
7	na przykład: narody Europy Zachodniej mają już ukształtowane poczucie tożsamości kulturowej i narodowej i skłaniają się ku tworzeniu szerszej europejskiej wspólnoty	1	0
8	– polskość piastowska („czysta”) – polskość jagiellońska	1	0
9	na przykład: wielokulturowość, wewnętrzne zróżnicowanie, przenikanie się kultur i wzajemna tolerancja, współistnienie	2	1 (za częściową odpowiedź)
10	na przykład: – przywoływanie osobistych doświadczeń – wyrażanie własnych opinii – prezentowanie własnego światopoglądu (wiary)	2	1 (za jeden przykład)
11	na przykład: „trzeba szukać”, „Trzeba, abyśmy...”, „Byłoby rzeczą potrzebną...”	1	0

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
12	suwerenność – niezależność pluralizm – wielość, różnorodność	1	0
13	na przykład: żał, smutek, ubolewanie wynikające z przeświadczenia, że współcześnie dominują tendencje do postrzegania polskości jako jednorodności etnicznej, wypierając bliskie autorowi jej pojmowanie jako wielokulturowości	2	1 (za częściową odpowiedź)
Razem		20	

Część II

Temat 1.

Analizując podane fragmenty i odwołując się do całości utworu, skonfrontuj obraz chłopów przedstawiony w dramacie z wyobrażeniami inteligencji na temat mieszkańców wsi.

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Prezentacja bohaterów scen (0–3 pkt)

na przykład:

- a) Pan Młody – poeta, inteligent ożeniony z chłopką
- b) Pan Młody – ludoman
- c) Poeta – dekadent, znużony życiem
- d) Poeta – z dystansem odnoszący się do ludomanii
- e) Gospodarz – malarz, inteligent ożeniony z chłopką
- f) Gospodarz – mieszkaniec wsi
- g) Gospodarz – znający chłopów – od dziesięciu lat sąsiadujący z nimi

2. Analiza I fragmentu (0–2 pkt)

na przykład:

- a) Pan Młody widzi w chłopach witalność, energię, zdrowie
- b) Pan Młody jest zauroczony urodą i barwnością wiejskiego ludu
- c) chłopci są dla Pana Młodego uosobieniem naturalności i autentyczności
- d) chłopska kultura to dla Pana Młodego ożywcze źródło siły dla znużonej i bezsilnej inteligencji

3. Analiza II fragmentu (0–6 pkt)

na przykład:

- a) według Poety chłopci są idealizowani
- b) Poeta uważa, że inteligencja jest zauroczona odmiennością chłopskiej kultury
- c) Poeta twierdzi, że inteligencja tworzy obraz chłopów na własne potrzeby
- d) Poeta uważa, że inteligencja poszukuje w chłopach wartości
- e) Gospodarz widzi w chłopach spadkobierców piastowskich cnót (szlachetność)
- f) Gospodarz postrzega pracę chłopów jako świętą (sakralizuje ich trud)
- g) chłopci, według Gospodarza, są pełni godności i powagi
- h) według Gospodarza wiara chłopów jest szczerą (są pobożni)
- i) Gospodarz widzi w chłopach siłę i potęgę

4. Analiza III fragmentu (0–3 pkt)

na przykład:

- a) inteligenci widzą gwałtowność i porywczosć chłopów
- b) chłopci mogą być nieokiełznani
- c) chłopci są skłonni do okrucieństwa i przemocy
- d) chłopci mogą być niebezpieczni dla inteligencji

5. Obraz chłopów w dramacie (0–7 pkt)

Uwaga! Uczeń musi odwoływać się do konkretnych sytuacji, przykładów z tekstu.

na przykład:

- a) otwarci, poszukujący kontaktu z inteligencją
- b) ciekawi świata
- c) mający poczucie własnej wartości, dumni
- d) mający poczucie tożsamości narodowej (gotowi do walki)
- e) świadomi swojej historii
- f) przywiązujący wagę do tradycji
- g) przenikliwi, trafnie oceniający postawę inteligencji
- h) rzeczowi, praktyczni, nieulegający sentymentom
- i) brutalni, prostacy
- j) kłótlivi, gwałtowni, skłonni do bójek
- k) skłonni do pijaństwa
- l) chciwi, przyziemni, materialści
- m) próżni
- n) mający poczucie winy za rabację

Wnioski (0–4 pkt)

Pełny wniosek

Obraz chłopów widziany przez inteligencję jest niepełny i niejednoznaczny. Zestawienie wyobrażeń inteligentów na temat chłopów z ich obrazem przedstawionym w dramacie obnaża z jednej strony lęki, zakłamanie i obłudę inteligencji, a z drugiej powierzchowność jej fascynacji chłopami oraz skłonność do ich idealizowania. Taka relacja jest świadectwem głębokich podziałów w społeczeństwie, które utrudniają wspólne działanie oraz skazują chłopów i inteligencję na klęskę w dążeniach niepodległościowych. (4)

Częściowy wniosek

Obraz chłopów widziany przez inteligencję jest niepełny i niejednoznaczny. Zestawienie wyobrażeń inteligentów na temat chłopów z ich obrazem przedstawionym w dramacie obnaża z jednej strony lęki, zakłamanie i obłudę inteligencji, a z drugiej powierzchowność jej fascynacji chłopami i skłonność do ich idealizowania. (2)

Próba podsumowania

Obraz chłopów widziany przez inteligencję jest niepełny i niejednoznaczny. Inteligencja nie widzi lub nie chce widzieć całej prawdy o chłopach. (1)

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Uwaga: Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym (5)
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części (3)
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów

III. Styl (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka (5)
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka (3)
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja (12)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja (9)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo i frazeologia (6)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów: składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych (3)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. Zapis (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) (3)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja (2)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. Szczególne walory pracy (0–4 pkt)

Temat 2.

Stanisław Wokulski – „człowiek epoki przejściowej”. Przedstaw temat, analizując podany fragment *Lalki* Bolesława Prusa oraz uwzględniając kontekst całej powieści.

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–2 pkt)

na przykład:

- a) narrator trzecioosobowy, wszytkowiedzący
- b) narrator prezentuje rozmyślenia bohatera (mowa niezależna)
- c) usytuowanie fragmentu w całości powieści

2. Prezentacja postaci (0–3 pkt)

na przykład:

– Wokulski jest:

- a) dojrzałym mężczyzną
- b) byłym zesańcem
- c) spadkobiercą fortuny Minclów
- d) kupcem galanteryjnym
- e) zakochany w arystokratce Izabeli Łęckiej
- f) przedsiębiorcą, który wzbogacił się na wojnie w Bułgarii

3. Romantyczne cechy osobowości (0–5 pkt)

na przykład:

- a) przeżywanie nagłej miłości, od pierwszego wejrzenia
- b) romantyczny sposób rozumienia miłości jako przeznaczenia („wszystko to były ścieżki i etapy, którymi los prowadził go do zobaczenia panny Izabeli”)
- c) miłość sensem życia i jego nadrzędnym celem („stała się ona jakimś mistycznym punktem [...], bez którego życie nie miałoby stylu, a nawet sensu”)
- d) idealizowanie Izabeli
- e) rozdarcie wewnętrzne (potrzeba szczęścia a poczucie obowiązku)
- f) uczuciowość objawiająca się w monologu wewnętrznym
- g) skłonność do analizowania własnych uczuć, emocji, swej duszy („Uczuć swoich nie nazwałby miłością i w ogóle nie był pewny, czy dla oznaczenia ich istnieje [...] odpowiedni wyraz”)

4. Romantyczne cechy w świetle utworu (0–3 pkt)

na przykład:

- a) uczestnik powstania styczniowego
- b) czytelnik poezji romantycznej
- c) człowiek odważny, zdolny do podejmowania wyzwań
- d) dla osiągnięcia wymarzonego celu nie boi się zaryzykować wszystko, co ma (majątek, by zbliżyć się do Izabeli)
- e) człowiek samotny, niezrozumiany nawet przez bliskich (np. Rzeckiego)
- f) nieprzeciętny, indywidualista
- g) idealista

Uwaga: Punkty przyznaje się, jeżeli wykorzystanie kontekstu jest funkcjonalne.

5. Pozytywistyczne cechy osobowości (0–5 pkt)

Na przykład:

- a) krytyczny, analityczny stosunek do własnych emocji – postawa badacza (spostrzegał, że projekt ten zdradza umysłowe zboczenie)
- b) pragmatyzm, rzeczowość – planowanie (Stopniowo sformułował sobie warunki zapoznania się z panną Izabelą)
- c) trzeźwe spojrzenie na stosunki społeczne
- d) naukowe podejście do analizowanej sytuacji (scjentyzm)
- e) postrzeganie życia społecznego jako procesu (ewolucjonizm)
- f) szukanie analogii między naturą a światem ludzi (organicyzm)
- g) przeświadczenie o tym, że obowiązkiem człowieka jest bycie użytecznym dla innych (użyteczny)
- h) społecznikowskie poczucie misji (praca u podstaw).

6. Pozytywistyczne cechy w świetle utworu (0–3 pkt)

na przykład:

- a) w młodości pasjonat nauki, wynalazca
- b) na zesłaniu uczony, zgłębia wiedzę przyrodniczą
- c) w Warszawie – przedsiębiorca, założyciel spółki do handlu ze Wschodem
- d) filantrop i społecznik – pomoc Wysockim, Magdalence, Węgiełkowi
- e) w Paryżu – zafascynowany lotami balonem, wynalazkami i pracami Geista
- f) próbuje zdobyć się na obiektywizm w swoim postrzeganiu Izabeli

Uwaga: Punkty przyznaje się, jeżeli wykorzystanie kontekstu jest funkcjonalne.

7. Wnioski (0–4 pkt)

Pełny wniosek:

Kreacja bohatera ukazuje wielowymiarowość postaci. Wokulski to bohater o skomplikowanej osobowości, łączący w sobie cechy romantyka i pozytywisty. Patrzy na świat i ludzi przez pryzmat wiedzy naukowej, skłonny jest do chłodnej analizy i krytycznej oceny zjawisk i osób. Z drugiej strony, zdolny do podporządkowania swojego życia wielkiej, romantycznej miłości. Wewnętrznie rozdarty, a jednocześnie skuteczny w działaniu. (4)

Częściowy wniosek:

Wokulski to bohater o skomplikowanej osobowości, łączący w sobie cechy romantyka i pozytywisty. Patrzy na świat i ludzi przez pryzmat wiedzy naukowej, skłonny jest do chłodnej analizy i krytycznej oceny zjawisk i osób. Z drugiej strony, zdolny do podporządkowania swojego życia wielkiej, romantycznej miłości. (2)

Próba podsumowania:

Wokulski to bohater o skomplikowanej osobowości, łączący w sobie cechy romantyka i pozytywisty. (1)

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Uwaga: Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym (5)
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części (3)
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka (5)
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka (3)
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja (12)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja (9)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo i frazeologia (6)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów: składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych (3)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. Zapis (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) (3)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja (2)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) (1)

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. Szczególne walory pracy (0–4 pkt)